

Д-р Виолеџа Чачева

ДАЛИ КОРУПЦИЈАТА МОЖЕ ДА СЕ МЕРИ?

АПСТРАКТ

Трудот е поеветен на некои методолошки проблеми што се јавуваат при истражувањето на корупцијата, првенствено тоа е прашањето за потребата од постоење единствена дефиниција која би се користела при емпириско истражување на корупцијата во Република Македонија. Покрај на ова прашање, вниманието во статијата е насочено и кон одредени проблеми поврзани со дефинирањето на корупцијата, како од теоретски исто така и од аспект на нејзиното законско регулирање, бидејќи само на таков начин може да се дојде до одговорот на прашањето за единствена дефиниција за емпириско истражување на корупцијата. Во старијата се прави и обид да се назначат основните елементи на единствена дефиниција за емпириско истражување на корупцијата.

Клучни зборови: корупција, истражувачка дефиниција

Violeta Chacheva, Ph. D.

CAN CORRUPTION BE MEASURED?

ABSTRACT

This article aims at identifying some of the methodological problems that arise when conducting corruption research, primarily that of a lack of one unique definition that would be used as a part of the empirical research of corruption in Macedonia. Furthermore, this article strives to focus on some specific issues related to defining corruption not only theoretically but also from a legislative perspective since only this way can we come to a unified definition for the empirical research of corruption. The article presents the basic elements that are a part of the definition for the empirical research of corruption as well.

Key words: corruption, research definition

caceva@isppi.ukim.edu.mk

1. ВОБЕД

Основно прашење што се поставува пред секое емпириско истражување на општествените феномени е дефинирањето на делот од реалноста што ќе се истражува, односно врз кои делови од реалноста ќе бидат применети специјални постапки преку кои ќе се дојде до нејзино осознавање. Доброто дефинирање на предметот на истражувањето овозможува и разграничување на истражуваната од појавите слични на неа. Меѓутоа, дефинирањето, во голема мера, е определено од природата и степенот на сложеноста на самата појава. Колку предметот на истражувањето е покомплексен и посложен, толку прашањето на дефинирање и истражување е потешко.

Кога се во прашање идентификување и испитување на општествено негативни појави, особено криминални, ова прашање станува потешко и посложено, од причина што криминалните појави се одликуваат со особена сложеност и комплексност која првенствено произлегува од видот, карактеристиките и природата на обликот на криминалитет што треба да се истражува.

За корупцијата може да се констатира дека е една од појавите која е сложена за дефинирање, а тешка за истражување, особено на нејзиниот обем.

2. ЗОШТО КОРУПЦИЈАТА Е СЛОЖЕНА И ТЕШКА ЗА ИСТРАЖУВАЊЕ?

Облиците на криминалитетот кои се карактеризираат со висока темна бројка (темната бројка на криминалитетот ја изразува разликата што се јавува помеѓу вистински извршениот и евидентирираниот криминалитет) во криминологијата важат како најтешки и најсложени појави за истражување. Во рамките на овие појави, корупцијата се издвојува како најнедостапна за идентификување и мерење. Тоа се должи на нејзината основна карактеристика – доверливоста, која, во толкава мера не е карактеристика на останатите облици на криминалитет, и од која, практично, произлегува најголемиот број од проблемите што се јавуваат при истражувањето на овој феномен.

Доверливоста на коруптивниот однос е условена од фактот што во него двете (или повеќе) страни имаат активна улога, извршувањето на делото е во корист на двете страни, и тие имаат заеднички интерес тој да не биде откриен. Санкционирањето на сите учесници во коруптивното дело ја зголемува потребата и интересот за тајноста на коруптивниот настан, а со тоа се влијае врз зголемувањето и на темната бројка на корупцијата, и неподатливоста за истражување на појавата.

Покрај доверливоста, за корупцијата е карактеристична и нејзината комплексност - составена е од однесувања различни по квалитет кои припаѓаат на различни сфери од општествената реалност. Оттука, двете доминантни

карактеристики на корупцијата го отежнуваат процесот на истражување и дефинирање на оваа појава.

Во овој труд ќе се осврнеме на еден од методолошките проблеми што се јавуваат при истражувањето на корупцијата, а тоа е потребата од постоење на единствена дефиниција која би се користела при емпириско истражување на корупцијата во Република Македонија. Определувајќи се за ова прашање, како еден од аспектите на предметот на оваа статија, неопходно е вниманието да биде насочено и кон одредени проблеми поврзани со дефинирањето на корупцијата, како од теоретски исто така и од аспект на нејзиното законско регулирање, бидејќи само на таков начин ќе може да се дојде и до одговорот на прашањето за единствена дефиниција за емпириско истражување на корупцијата.

3. ЗОШТО Е ПОТРЕБНО ДА ПОСТОИ ЕДИНСТВЕНА ИСТРАЖУВАЧКА ДЕФИНИЦИЈА НА КОРУПЦИЈАТА НА НИВО НА ДРЖАВА?

Во овој дел од статијата ќе бидат претставени аргументите кои ја оправдуваат потребата од постоење на единствена дефиниција за емпириско истражување на корупцијата.

Кога се говори за дефинирањето на предметот на истражувањето, секако треба да се имаат предвид теоретскиот и операционалниот аспект на дефиницијата.¹ Теоретското дефинирање на предметот на истражувањето се определува со помош на апстрактни поими. Во однос на корупцијата таа се определува со постојните дефиниции за оваа појава кои постојат во теоријата.

Работната (операционализација) дефиниција значи превод на теоретската дефиниција во искусвени појави кои ќе се истражуваат во реалноста. Тоа практично значи дека се прави операционализација – апстрактните категории од теоретската дефиниција се преведуваат на реални појави што треба да бидат предмет на истражување.

Кога е во прашање корупцијата, тоа значи нејзино дефинирање на начин кој ќе овозможи прецизно разграничување на оваа со слични на неа појави.

Се чини дека, при истражување на корупцијата најсоодветно е, операционализацијата да се направи според правен критериум - да се определат кривичните дела кои ја сочинуваат корупцијата, бидејќи тоа е најпрецизно и најточно определување. Независно од пристапот (пошироко или потесно определување на корупцијата)² треба да се определат кривичните дела кои се подведуваат под поимот корупција, и за тоа да се постигне договор и соглас-

1 Gjorgje Ignjatovic, KRIMINOLOGIJA, Sluzbene glasnik, Beograd, 2005, стр. 88

2 Во теоријата постојат голем број на дефиниции за корупцијата од најтесни (примање и давање мито) до најопшти (злоупотреба на јавно овластување)

ност помеѓу истражувачите, на ниво на држава. При постоењето на таков договор, секогаш кога ќе се истражува корупцијата, ќе се имаат предвид истите кривични дела. На таков начин прецизно ќе се знае што се истражува, а ќе се одбегне и состојбата да има толку определувања на корупцијата колку што има и истражувачи кои го истражувале овој феномен. Едновремено, таквата дефиниција ќе може да се употреби и при дизајнирањето на инструментите за нејзиното истражување, особено кога се истражува нејзината темна бројка.

Постоењето на единствено определување на корупцијата ќе овозможи нејзино следење и споредување во времето и просторот на национално ниво, без кое определување речиси е невозможно коректно следење на појавата.

Уште еден аргумент кој оди во прилог на потребата за единствено дефинирање на корупцијата е фактот, дека податоците за корупцијата имаат и голема употребна вредност за политичко – партиски цели, Непостоењето на согласност за единствено определување на корупцијата овозможува нејзино различно прикажување - до степен на злоупотреба.

Во овој контекст треба да се укаже и на проблем што може да се јави при правното дефинирање на корупцијата, а тоа е прашањето: дали во кривичните дела со кои е определена корупцијата (на пример, кај кривичното дело Злоупотреба на службена положба и овластување), сите однесувања покриени со тие кривични дела едновремено претставуваат и коруптивни дела? Доколку во определувањето на корупцијата влегуваат и однесувања кои според карактеристиките не претставуваат корупција, во тој случај податоците за светлата бројка (за пријавени, обвинети и пресудени лица) не даваат реална претстава за обемот на корупцијата – се покажува поголем обем на корупцијата од вистинскиот, од причина што во него се опфатени и однесувања што не се коруптивни. Меѓутоа, можна е и обратна ситуација - да не бидат опфатени сите коруптивни однесувања.

3. СОСТОЈБАТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО ВРСКА СО ДЕФИНИРАЊЕТО НА КОРУПЦИЈАТА

Во нашето законодавство, дефинирање на корупцијата е направено на две места во Законот за спречување на корупцијата, и во Државната програма за превенција и репресија на корупцијата донесена од страна на Државната комисија за спречување на корупцијата.

Законот за спречување на корупцијата, појавата ја дефинира како искористување на функцијата, јавното овластување, службената должност и положба за остварување на каква и да било корист за себе или за друг.

Програмата прави малку поинакво дефинирање на корупцијата. Таа ја разбира како злоупотреба на својата или на туѓата положба или функција за стекнување корист, предност или погодност за себе или за друг.

Таквите определувања на корупцијата не се во состојба да дозволат да се извлече истражувачка дефиниција за корупцијата. Еве за што се работи: кај законското определување може да се забележи дека недостасува елемент кој во дефинирањето на корупцијата укажува на кршење на закон, односно елемент којшто таквото однесување го прави спротивно на законот. Искористувањето на функцијата, овластувањето, должноста или положбата за остварување на било каква корист, едновременно не мора да значи и кршење на правна норма, односно коруптивно однесување. При вакво дефинирање на корупцијата, обидот да се издвојат кривичните дела од областа на корупцијата ќе биде многу голем, непрецизен и преширок. Меѓутоа, кога се коментира законската дефиниција на корупцијата, за да се утврди интенцијата на законодавачот, треба да се направи пошироко толкување на истата. Иако, во дефиницијата не е експлицитно употребен терминот злоупотреба, тој треба да се гледа во врска со членот 3 од истиот закон. Овој член од Законот се однесува на начелото на законитост. Имено, во ставовите 1 и 2 се определува дека при искористувањето на функцијата, јавните овластувања, службената должност и положба, треба да се постапува во согласност со Уставот и со законите, како и нивното извршување да не биде подредено на личниот интерес, ниту на интересот на друго лице. Оттука, произлегува дека законодавачот ја има предвид злоупотребата при искористувањето на функцијата, јавните овластувања, службената должност и положба. Меѓутоа, независно од претходното толкување, сметаме дека злоупотребата треба да се внесе во дефиницијата на корупцијата како нејзин конститутивен елемент. Исто така сметаме дека во дефиницијата за корупцијата треба да се внесе и умислата како нејзин составен елемент.

За разлика од законското дефинирање, определувањето на корупцијата содржано во Програмата на Државната комисија за спречување на корупцијата се чини дека е посоодветно – порестриктивно и попрецизно. Во оваа дефиниција внесена е злоупотребата на положбата или функцијата како конститутивен елемент на корупцијата. Иако ова определување е подобро од законски дефинираната корупција, треба да се укаже и на нејзината преопширност. Во ова определување корупцијата не се третира како двостран однос (корупција во потесна смисла) што, пак, од своја страна може да дозволи во поимот на корупција да се внесат и кривични дела кои не се коруптивни по својата суштина. Оваа костатација мошне илустративно ја потврдува истражувачкиот тим на проектот “Програма за набљудување на судски предмети во врска со корупцијата во Република Македонија” при Коалицијата за праведно судење. Овој тим, во рамките на пилот проектот, се обидел да ја операционализира корупцијата, а основата за операционализацијата е дефиницијата за корупцијата што ја дава Државната комисија во нејзината Програма. Со доследна примена на оваа дефиницијаа, како критериум за селектирањето на коруптивните кривични дела, добиени се 24 кривични дела³ Некои од нив, секако дека по ниеден

3 Списокот на делата селектирани врз основа на дефиницијата содржана во Програмата на Државната комисија за спречување на корупцијата, види во: Програма за набљудување на судски предмети во

критериум, освен со прешироко толкување на корупцијата, не би можеле да се вбројат во коруптивни дела. Тоа, впрочем, е и заклучок на истражувачкиот тим, бидејќи во наредната фаза истражувањето го насочува кон следење на само десет кривични дела - од вкупно утврдените 24 кривични дела.

Во 2008 година, со измените во два законски прописа, законодавачот определува кои дела се сметаат како коруптивни. Имено, во рамките на измените на Законот за судовите, во членот 2 се предвидува формирање на посебно, специјализирано судско одделение во судот Скопје 1, чија надлежност е судењето на кривични дела од областа на организираниот криминал и корупцијата за територијата на целата држава. Во рамките на кривичните дела од областа на корупцијата, законодавачот ги наведува следните кривични дела: Злоупотреба на службена положба и овластување – член 353 став 5⁴; Примање на поткуп од значителна вредност – член 357; Противзаконито посредување (член 359) сите од Кривичниот законик, ако се извршени од избран или именуван функционер, службено лице или одговорно лице во правно лице. Покрај овие, во наредната алинеа се предвидени и Перење пари и други приноси од казниво дело од значителна вредност – член 273, и Давање поткуп од поголема вредност – член 358.

Во измените на Законот за јавно обвинителство преземени се наведените кривични дела при определувањето на надлежностите на основното јавно обвинителство за гонење на кривични дела од областа на организираниот криминал и корупцијата.

Ваквите определувања на законодавачот покажуваат дека, прво, тоа се однесува на потешки облици на коруптивни кривични дела (со внесување на одредниците поголема вредност и значителна вредност, ставање во надлежност на специјализираното судско одделение), и второ, дека законодавачот ја напушта законската дефиниција за корупција, дадена во Законот за спречување на корупцијата, а во која недостасува елементот на злоупотреба. Имено, тој, со внесувањето на кривичното дело Злоупотреба на службена положба и овластување (став 5), практично, во дефиницијата за корупција го венсува и елементот злоупотреба.

Накучо, може да се констатира дека определувањето на корупцијата во нашиот нормативен систем не овозможува доволно прецизна и рестриктивна дефиниција за емпириско истражување на корупцијата.

врска со корупцијата во Република Македонија, Скопје 2009, 2-ри Август С-Штип, стр. 9

4 Во ставот 5 е предвидено дека, ако делото од став 1 е сторено при вршење на јавни набавки или на штета на средствата од Буџетот на Република Македонија, од јавните фондови или од други средства на државата, сторителот ќе се казни со затвор најмалку четири години.

4. ОСВРТ НА МЕЃУНАРОДНИТЕ ДОКУМЕНТИ ПОСВЕТЕНИ НА КОРУПЦИЈАТА - РАТИФИКУВАНИ ОД СТРАНА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Со оглед дека корупцијата е универзален проблем, кој поради тежината на последиците што ги остава, се почесто го предизвикува ангажманот на меѓународните органи и организации во креирањето политики за што поуспешно сузбивање и спречување на корупцијата. Како резултат на таа засилена активност се бројните меѓународни документи кои се однесуваат на оваа област.

И Република Македонија е потписник и ги има ратификувано некои од тие меѓународни документи: Казнена конвенција за спречување на корупцијата (ратификувана на 01. 07. 2002); Цивилна конвенција за спречување на корупцијата (ратификувана на 01. 11. 2003); Дополнителен протокол кон Казнената конвенција за спречување на корупцијата (ратификуван на 01. 03. 2006); Конвенција на Обединетите нации против корупцијата (ратификувана на 24. 04. 2005). Овие документи, со нивното ратификување, односно по определениот период стануваат дел од домашниот правен систем,

Од тие причини ќе се осврнеме и на овие конвенции во делот на дефинирање на корупцијата, а ќе бидат претставени според хронолошкиот ред на нивното ратификување; ова е во функција да помогне во операционализацијата на корупцијата за емпириско истражување.

1. Казнена конвенција за спречување на корупцијата.

Во оваа конвенција експлицитно не е направено дефинирање на корупцијата, туку земјите - потписнички се обврзуваат дека во домашното законодавство ќе внесат инкриминации кои по својата суштина се од сферата на корупцијата, а се предвидени во Конвенцијата. Поконкретно, во оваа конвенција се предвидени следните кривични дела: Давање мито на домашни јавни функционери; Примање мито на домашни јавни функционери; Подмитување на членови на домашни јавни собранија; Подмитување на странски јавни функционери; Подмитување на членови на странски јавни собранија; Давање мито во приватен сектор; Примање мито во приватен сектор; Подмитување функционери на меѓународни организации; Подмитување членови на интернационални парламентарни собранија; Подмитување на судии и функционери на меѓународни судови; Трговија со влијание; Перење пари добиени со кривично дело корупција; Сметководствени прекршувања. Значи, за предложените инкриминации, карактеристично е дека речиси сите се однесуваат на однесувања кои корупцијата ја сфаќаат, во нејзиното потесно определување, како активна (давање поткуп) и пасивна (примање поткуп) корупција. Покрај тесно дефинирање на корупцијата, во оваа Конвенција е направена операционализација на сторителите на наведените кривични дела. Покрај тоа, корупцијата се сфаќа како двостран однос, и делата да бидат сторени со умисла.

2. Дополнителен протокол кон Казнената конвенција за спречување на корупцијата⁵

Со овој Протокол, практично, се прави проширување на коруптивните кривични дела предвидени во Казнената конвенција. Проширувањето е направено со следните инкриминации: Активно подмитување на домашни арбитри, Пасивно подмитување на домашни арбитри; Подмитување на странски арбитри; Подмитување на домашни судии – поротници; Подмитување на странски судии- поротници. И во овие кривични дела, како и во Конвенцијата, корупцијата се третира во потесна смисла, се бара умисла и постоење на двостран однос. Покрај тоа, во протоколот е направена и операционализација на изразите домашен арбитар, странски арбитар, домашен судија- поротник, странски судија – поротник.

3. Цивилна конвенција за корупцијата.

Во членот 2 од оваа Конвенција е направено дефинирање на корупцијата. Под корупција се подразбира барање, нудење, давање или примање, директно или индиректно, мито или било која друга незаконска корист или таквата ја прави извесна, заради која го изопачува пропишаното извршување на некоја должност или однесувања кои се бараат од примателот на митото, незаконска корист или на лицето кое тоа го прави извесно. И за оваа дефиниција може да се констатираат претходно утврдените елементи за дефинирање на корупцијата, а тоа се совпаѓа со тесното дефинирање на корупцијата, злоупотребата на должноста и двостраност на коруптивниот однос.

Од досега презентираниите ратификувани меѓународни документи може да се заклучи, дека во сите нив корупцијата е дефинирана во нејзиното потесно значење, дека се бара умисла за делата, присутен е елементот на злоупотреба и се подразбира двостраност на односот.

Отстапување од ваквиот став е направено во последно донесениот меѓународен документ од оваа сфера кој Република Македонија го има ратификувано, а тоа е Конвенцијата на Обединетите нации против корупцијата.

4. Конвенцијата на Обединетите нации против корупцијата

Цел на оваа Конвенција е да се унапредат и зајакнат мерките за поефикасно и поуспешно спречување и борба против корупцијата, како на национален, така и на меѓународен план, што е определено во првото поглавје од Конвенцијата. Содржината на Конвенцијата мошне добро може да се согледа и преку нејзината структура, односно преку насловите на поглавјата на Конвенцијата. (Имено, во второто поглавје дадени се превентивните мерки, а третото поглавје е посветено на инкриминациите што се предлагаат и на примената на законот. Четвртото поглавје се однесува на меѓународните односи; а петото

⁵ Со прикажување на Дополнителен протокол кон Кривично-правната конвенција за спречување на корупцијата на ова место се нарушува хронолошкиот ред на претставување на ратификуваните меѓународни документи. Тоа е сторено поради повразноста на овие два документа.

поглавје се однесува на повраќање на доброта. Шестото поглавје е посветено на техничка помош и размена на информации; потоа следи делот(7) за механизмот за примена; и на крај (во поглавје 8) се завршните одредби).

Согласно со тематската определба на овој труд, ќе се осврнеме само на поглавјето од Конвенцијата кое се однесува на содржини од кои може да се заклучува за сфаќањето (дефинирањето) на корупцијата во оваа Конвенција, поточно на поглавјето број три - инкриминации и примена на законот .

Најнапред да констатираме дека во оваа Конвенција експлицитно не е направено дефинирање на корупцијата. Во нејзиното трето поглавје се предлага земјите потписнички да усвојат повеќе кривични дела од областа на корупцијата. Со оглед дека корупцијата не е дефинирана, ќе се обидеме преку анализа на предложените инкриминации да се согледаат основните елементи на корупцијата застапени во Конвенцијата.

Во Конвенцијата се предложени следните инкриминации:

- подмитување на национален јавен функционер;
- подмитување на странски функционер и функционер на странска јавна меѓународна организација;
- подмитување во приватниот сектор;
- проневера, злоупотреба или друга нелегитимна корист на имотот од страна на јавен функционер;
- злоупотреба на влијание;
- злоупотреба на функција;
- проневера на имот во приватен сектор;
- незаконско богатење;
- перење на пари стекнати со криминал;
- прикривање;
- спречување на правдата.

За полесно согледување на елементите кои биле земени предвид за определување на инкриминациите како коруптивни дела, ќе биде направено групирање на инкриминациите, според нивните заеднички карактеристики.

Во првата група се инкриминациите Подмитување на национален јавен функционер, Подмитување на странски функционер, функционер на странска јавна меѓународна организација; и Подмитување во приватниот сектор. За овие инкриминации карактеристично е тоа што можат да се подведат под најтесното определување на корупцијата. Тоа значи дека постои злоупотреба, делото да биде извршено со умисла и двестраност на коруптивниот однос, како и проширување на корупцијата во приватниот сектор.

Во втората група инкриминации содржани во Конвенцијата спаѓаат: Проневера, злоупотреба или друга нелегитимна корист на имотот од страна на јавен функционер, Злоупотреба на влијание, Злоупотреба на функција, Проневера на имот во приватен сектор

Во врска со овие инкриминации може да се констатира дека е применето поширокото толкување на корупцијата. Тука се бара умисла кај делото,

а сторител да биде јавен функционер или лице кое раководи или работи во било кое својство во некој ентитет во приватниот сектор. За конститутивен елемент е земена злоупотребата, а секогаш не се бара да постои трансакција помеѓу двете страни на коруптивниот однос, значи, се отстапува од двостраност на односот (кај проневерата, на пример). Вака толкуваните предложени инкриминации е речиси еднаква со постојната дефиниција за корупција содржана во измените на Законот за спречување на корупцијата. Претходно дадениот коментар во контекстот на Законот за спречување на корупцијата за нејзиното прешироко толкување, кое предизвикува и недоволно разграничување на корупцијата од другите слични феномени, не треба да се повторува, важи и за оваа состојба. Иако во овој случај не се работи за дефиниција на корупцијата, сепак извлечените елементи од понудените инкриминации наведуваат на тоа. Оттука, поради преширокото разбирање на корупцијата од оваа Конвенција не може да се извлече дефиниција за емпириско истражување на корупцијата.

Третата група инкриминации содржани во Конвенцијата ја сочинуваат четири дела: незаконско богатење; перење на пари стекнати со криминал; прикривање; и спречување на правдата. Делата од оваа група нема да ги коментираме, бидејќи од содржината на овие инкриминации ништо не може да се извлече во врска со дефинирањето на корупцијата.

За прашањето што е предмет на интерес во овој труд, значаен е членот 28 од оваа Конвенција. Имено, во него стои дека знаењето, намерата или целта како елементи на кривичното дело утврдено во согласност со оваа Конвенција, може да се заклучуваат врз основа на објективни факти и околности. Послободното толкување на оваа одредба упатува на потребата од конкретизација на елементите на однесувањето што се инкриминира. .

5. ОБИД ДА СЕ ИДЕНТИФИКУВААТ НЕКО ЕЛЕМЕНТИ ЗА ИСТРАЖУВАЧКА ДЕФИНИЦИЈА ЗА КОРУПЦИЈАТА

Со оглед на тематската определба на статијата, конструирање на истражувачка дефиниција за корупцијата. , ќе се обидам да ги дадам само некои од конститутивните елементи, за кои сметаме дека треба да ги содржи корупцијата кога таа е предмет на емпириско истражување, за да се обезбеди едногласност, односно да се одбегнат било какви недоразбирања за тоа што се истражува. Или поконкретно, да можат да се издвојат кривични дела од КЗ кои влегуваат во составот на поимот корупција.

Според мене тоа се следните конститутивни елементи на корупцијата:

1. Злоупотребата на функција, должност, положба. . .

Во однос на дефинирањето на злоупотребата во контекст на корупцијата, во теоријата не постои единствен став, постојат повеќе определувања на тој поим. Ќе се задржам само на некои од нив, кои ги сметам за поинтересни.

Една од тие дефиниции е таа што ја дава McMullan (1961)⁶ кој смета дека постои корупција доколку државниот службеник прифати пари или друга материјална вредност да стори нешто што му е обврска (должност), да не стори нешто што му е должност, да не го стори или на непримерен начин да примени легитимно дискреционо право. Двата елемента се неспорни и јасни, додека третиот елемент е спорен во смисла на тоа што што претставува непримерен начин на примена на легитимно дискреционо право. Вредност на оваа дефиниција е што дефиницијата е рестриktivна, прецизна и корупцијата ја смета за однос на размена во кај активно се вклучени две страни.

Интересна е и дефиницијата што ја дава Nye (1967)⁷ според кој корупција претставува отстапување од формалните обврски во поглед на јавните функции или директно кршење на соодветни правила заради стекнување приватни, материјални или статусни погодности. Оваа дефиниција е најблиска до најраспространетата и најчесто применувана дефиниција “ злоупотреба на јавни овластувања /положба заради стекнување приватна корсит. “ И во оваа, како и кај претходната дефиниција, не е опфатена злоупотребата на дискреционите права. Притоа, со ваков пристап, злоупотребата да се третира само како отстапување од формалните обврски, не е возможно корупцијата да се разграничува од други слични феномени, кои во суштина не се корупција – проневера, непотизам итн. На оваа и на претходното дефинирање на злоупотребата може да им се забележи дека тие се применливи само во јавниот сектор, а не и во приватниот. Со исклучувањето на корупцијата во приватниот сектор, истражувачките резултати за корупцијата би биле нецелосни.

Во рамките на дефинирањето на корупцијата интересна е и дефиницијата на Tanzi (1995)⁸ според која корупција постои доколку намерно е нарушено *начелото на непристрасност при носење одлуки, со цел на присвојување на некоја погодност за себе или за некое со него поврзано лице*. Оваа дефиниција овозможува разграничување на корупцијата од другите видови на злоупотреби: го надминува проблемот со легитимните дискрециони права: корупцијата ја третира како двостран однос, однос на размена, а и го надминува проблемот со врзувањето на корупцијата само со јавниот сектор, може да се прошири и на приватниот сектор. Се чини дека, лицето со прифаќањето материјална или друга корист, за да стори или не стори нешто што му е во надлежност е исполнет условот злоупотреба на функција, овластување, обврска или должност.

Втор конститутивен елемент на корупцијата е умислата – делото да биде сторено со умисла. Тоа значи дека, доколку делото е сторено од небрежност или во заблуда не треба да се смета за коруптивно дело.

6 Наведено според Boris Begović **Ekonomska analiza korupcije**, Akademija, Beograd 2007, str. 60

7 Исто стр. 61

8 Исто, стр. 60

Трет елемент е постоење на лична корист или корист за друго лице – таа може да биде изразена во пари или друга материјална вредност, но и на друг начин – добивање погодности, работно место и слично.

Четврти елемент е, корупцијата да претставува двостран или повеќе стран однос, во кој пракрично се врши размена на корисности за страните во коруптивниот однос.

Идентификувајќи некои од елементите за единствена дефиниција за истражување на корупцијата, однапред сакаме да укажеме дека има недостатоци и одредени недоречености, но треба да се искористи како појдовна основа за такво дефинирање на корупцијата, кое ќе овозможи да се издвојат кривичните дела што треба да ја сочинуваат корупцијата и кои треба да бидат земени предвид при нејзино емпириско истражување.

Корисџени закони и друѓи докуменџи:

Кривичен Законик на РМ

Законот за спречување на корупцијата

Закон за судови

Закон за јавни обвинителство

Закон за судир на интереси

Програма за спречување на корупцијата, на Државнат Комисија

Казнена конвенција за спречување на корупцијата
Цивилна конвенција за спречување на корупцијата

Додатен протокол кон Казненета конвенција за спречување на корупцијата

Конвенција на Обединети Нации против корупцијата

Корисџена лиџераџура:

1. Арнаудовски Љупчо, Криминологија, Скопје 2007, 2ри Август С-Штип, 777 стр.

2. Владо Камбовски, Организиран криминал, Скопје

3. Владо Камбовски, Меѓународна-правна рамка во борбата против корупцијата

4. Boris Begovic **Ekonomska analiza korupcije**, Akademija, Beograd 2007, 532 str.

5. Gjorgje Ignjatonic, KRIMINOLOGIJA, Sluzbene glasnik, Beograd, 2005, 495 str.

6. Програма за набљудување на судски предмети во врска со корупцијата во Република Македонија